

REFORMA AGRARĂ DIN ANUL 1945 ÎN JUDEȚUL SALAJ

După victoria revoluției de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944, dată ce marchează în istoria poporului nostru începutul revoluției populare și a unei ere noi, în fața conducerii democratice s-au ridicat sarcini a căror realizare avea să influențeze puternic asupra evoluției ulterioare a țării.

Transformările economice și social-politice ce trebuiau înfăptuite se impleteau strâns și se condiționau reciproc, imprimând revoluției în prima sa etapă un caracter democratic, antifeudal și antiimperialist. Prin conținutul său de clasă, prin forțele motrice și obiectivele ei, această etapă a însemnat desăvârșirea sarcinilor revoluției burghezo-democratice, în vederea trecerii nemijlocite la revoluția socialistă.

În activitatea de mobilizare într-un front larg, comun al tuturor forțelor interesate în desăvârșirea revoluției burghezo-democratice, P.C.R. a acordat o importanță deosebită țăranimii muncitoare, făuririi și consolidării alianței de luptă muncitorești-țăranesti, sub conducerea clasei muncitoare. O astfel de alianță era considerată de V.I. Lenin, în urma unei profunde analize științifice, „condiție esențială a înfăptuirii cu succes a revoluției”¹.

Ținând cont de acest lucru P.C.R. a trecut chiar din primele zile ale revoluției populare la înfăptuirea acestei importante sarcini. În primul număr legal al ziarului „Scînteia” din 21 septembrie 1944 a fost ridicată cu toată hotărîrea necesitatea imperioasă a înfăptuirii reformei agrare. Din inițiativa P.C.R., Frontul Plugarilor, mergînd pe linia aplicării în viață a programului de guvernare P.N.D. a lansat la 11 februarie 1945 chemarea către țăranime de a trece imediat la înfăptuirea reformei agrare cu de la sine putere, pe cale revoluționară. În manifestul lansat cu acest prilej se spunea: „De la guvernul care este acum la putere voi nu aveți nimic bun de așteptat, căci în acest guvern cei mai mulți miniștri, trimiși acolo de conducerile partidelor Național-Țărănesc și Liberal, nu vor ca voi să fiți împroprietăriți”². Această chemare a constituit momentul hotărîtor ce a marcat ridicarea țăranimii în masă pe întreg cuprinsul țării la lupta pentru confiscarea pămîntului moșieresc.

¹ V. I. Lenin, *Opere*, 35, București, 1964, p. 147.

² *Scînteia*, an. II, nr. 136, din 11 februarie 1945.

În partea de Nord a Transilvaniei, respectiv în cele 10 județe printre care și Sălajul, lucrările pentru înfăptuirea reformei agrare au fost întârziate față de restul țării, datorită operațiunilor militare și a războiului de eliberare. Aici F.N.D. a fost constituit mai târziu. Aceste 10 județe nu au fost, după eliberare, trecute imediat sub administrația statului român, pînă după instaurarea guvernului de largă concentrare democratică condus de dr. Petru Groza (6 Martie 1945). Consiliul F.N.D. din Cluj, condus de P.C.R. s-a alăturat F.N.D. din România și a hotărît printre altele să rezolve cît mai grabnic înfăptuirea reformei agrare. La sfîrșitul anului 1944 calea pentru înfăptuirea reformei era pregătită.

În județul Sălaj mișcarea pentru ocuparea și împărțirea pămînturilor moșierești a luat avînt în lunile februarie—martie 1945. În luna februarie 1945 F.N.D. a organizat o conferință la Cluj unde s-au luat hotărîrile privind împărțirea pămînturilor moșierești la țărani. În rezoluția conferinței a fost adoptată linia P.C.R. cu privire la industrie, agricultură, comerț, cooperatie, finanțe. S-a hotărît ca în cele 10 județe din partea de Nord a Transilvaniei să se ajute reciproc în munca de reconstrucție. Pe baza rezoluției conferinței F.N.D. de la Cluj, prefectul județului Sălaj dr. Virgil Cîmpeanu, prin ordonanța nr. 7 din 12 martie 1945 a ordonat ca toate organele administrative să sprijine țărănimia pentru desăvîrșirea reformei agrare, care deja începuse, cu următoarele indicații:

1. Să se aplice imediat, fără deosebire de naționalitate, sechestrarea pămînturilor criminalilor de război și a moșierilor care au fugit cu hitleriştii, împărțindu-se țăranilor cu pămînt puțin sau fără pămînt.

2. Să fie expropriate și împărțite moșiile ce depășesc 50 ha (87 iugăre), neținîndu-se seama de data aceasta de faptul că proprietarii lor au fugit sau nu. Excepție fac doar domeniile bisericești și școlare, precum și fermele model.

3. Împărțirea pămînturilor să se înceapă în luna februarie 1945 neținînd cont de naționalitate și religie și să se facă sub controlul organelor și organizațiilor componente ale F.N.D. (P.C.R., P.S.D., MADOSZ, Uniunea Patrioților și Uniunea Democratică Evreiască).

4. Să se pună la îndemîna țăranilor și uneltele necesare cultivării loturilor primite.³

Este de menționat faptul că în județul Sălaj înfăptuirea reformei agrare a început în condițiile unei administrații democratice. Aici reforma s-a făcut de jos în sus ca în restul țării, dar și de sus în jos, deoarece ea s-a înfăptuit cu ajutorul organelor de stat democratice, care în activitatea lor aplicau programul de guvernare F.N.D. propus de P.C.R.

Orientarea în masă a țărănimii spre forțele democratice, lupta unită a clasei muncitoare și țărănimii sprijinită de majoritatea poporului român, au asigurat rezolvarea în favoarea lor a bătăliei pentru puterea politică, au determinat instaurarea la conducerea României a guvernului de largă

³ Arh. Stat. Sălaj, dosar 145 f.n. f.f. ordonanța în original.

concentrare democratică în frunte cu dr. Petru Groza. Acesta a trecut imediat la măsuri hotărâte pe aplicare pe întreg cuprinsul țării a programului de guvernare F.N.D. Una din marile realizări ale guvernului, în această scurtă perioadă, a fost legiferarea reformei agrare. În ședința Consiliului de Miniștri din 20 martie 1945, guvernul demorcat a definitivat proiectul de lege al reformei agrare, iar la 23 martie proiectul a căpătat putere de lege, fiind aprobat în unanimitate de guvern și sancționat de rege⁴.

În virtutea legii erau expropriate proprietățile elementelor fasciste și a celor care au colaborat cu Germania nazistă, ale criminalilor de război și cele care depășeau suprafața de 50 ha, în scopul măririi suprafețelor arabile ale gospodăriilor țărănești mai mici de 5 ha, crearea de noi gospodării țărănești, înființarea în apropierea orașelor de grădini de zarzavaturi și pentru rezolvarea de terenuri pentru școlile agricole și ferme model experimentale.⁵

Pe teritoriul județului Sălaj, în mai multe locuri țăranii, prin adunări populare, au tras la răspundere și au alungat pe moșieri de pe pământuri. Un astfel de caz s-a petrecut la Gîlgău unde țăranii au judecat pe moșierul Tüzes Teodor pentru mîrșăviile făcute în timpul ocupației horthyste, cînd, sprijinit de autoritățile de ocupație, a săvîrșit o serie de crime împotriva țăranilor români. După 30 August 1940 el a reocupat pășunea comună expropriată prin reforma agrară din 1921 lipsind de pășune vitele a peste 400 de țărani. Prin oamenii lui prindea vitele de pe moșie amendînd locuitorii cu sume mari de bani (300 pengö — sumă care atingea valoarea unei vaci). Țăranii români prinși în pădurea lui erau dați pe mîna jandarmilor care-i băteau în chip îngrozitor. Pentru toate aceste mîrșăvii țăranii l-au alungat.⁶ A fost singurul dintre moșierii expropriați din județul Sălaj, care nu a mai avut îndrăzneala să conteste reforma agrară, cum au făcut ceilalți).

Pe măsură ce operațiunile de reformă agrară se încheiau, P.C.R. și guvernul au luat măsuri să se treacă la împărțirea titlurilor de proprietate. Astfel, într-o ambianță festivă a unor mari adunări țărănești, din diferite centre ale țării, adunări la care au luat parte conducători ai statului, țăranilor li s-au distribuit la începutul lunii mai 1945 titluri de proprietate. În data de 5 mai 1945 s-au împărțit titluri de proprietate la Zălau, iar după această dată în alte centre ca Blaj, Iași, Craiova, Pitești etc.⁷.

Prin astfel de acțiuni de mare importanță politică au fost spulberate toate încercările reacțiunii de a contracara aplicarea reformei. Adunările țăranimii au devenit mari manifestații, în care aceștia își mani-

⁴ Decretul-lege pentru înfăptuirea reformei agrare, nr. 187 în *Monitorul Oficial*, I, nr. 68 bis, p. 2205—2208.

⁵ Legea nr. 187 pentru înfăptuirea reformei agrare. Decret 1816 din 23 martie 1945.

⁶ Arh. Stat. Sălaj, fond Camera Agricolă a jud. Sălaj, Reforma agrară; Gîlgău.

⁷ *Scinteia*, an. III, nr. 561 din 20 iunie 1946.

festau devotamentul față de regimul democrat și hotărîrea de a sprijini guvernul.

La Zălau, de pildă, capitala județului Sălaj, dr. Petru Groza a împărțit personal țăranilor primele titluri de proprietate la 5 mai 1946, în cadrul Congresului „Frontului Plugarilor”⁸.

Primul titlu de proprietate din țară l-a obținut invalidul Ioan Brote. La auzul cuvintelor primului ministru dr. Petru Groza: „în cinstea armatei române și a eroilor săi dau primul titlu de proprietate invalidului Brote Ioan”⁹, cei prezenți au scandat îndelung, cu sufletele pline de bucurie, lozinci în cinstea guvernului democrat. Plugarul Petre Suciuc din Nadiș, a rostit calde cuvinte de mulțumire, în numele a mii de plugari români și maghiari din Sălaj, scăpați de jugul asupririi moșierilor.

Acțiunea de împărțire a titlurilor de proprietate a întărit și mai mult încrederea țăranimii în P.C.R., în guvernul și statul democrat. Pînă la 1 ianuarie 1948 cca 95% din țăranii împroprietăriți și-au primit titlurile de proprietate.¹⁰

Ca rezultat al reformei agrare în județul Sălaj, pînă la data de 8 ianuarie 1947, s-au expropriat în total 669 de moșii cu suprafața de 58.569 ha, din care au fost distribuite împroprietăriților 43.159 ha. Din 36.932 de țărani îndreptățiți să primească pămînt au fost împroprietăriți 27.122 țărani români și maghiari.¹¹

Reforma agrară din anul 1945 a pus la dispoziția țăranilor 1.600.000 ha de teren agricol.¹²

Reforma agrară și măsurile anticapitaliste înfăptuite pînă la sfîrșitul anului 1947, deși au avut consecințe pozitive în viața țării nu erau suficiente pentru lichidarea exploatarei, pentru rezolvarea definitivă a problemei agrare. De aceea în a doua etapă a revoluției populare, care a început odată cu proclamarea republicii (30 decembrie 1947) s-a trecut la transformarea socialistă a agriculturii în lumina programului stabilit de plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 martie 1949.

MIRCEA BOG

⁸ *Frontul Plugarilor*, nr. 373 din 8 mai 1946.

⁹ *Scînteia*, an. III, nr. 518, din 8 mai 1946.

¹⁰ *Din lupta P.C.R. pentru încheierea alianței clasei muncitoare cu țăranimea muncitoare în bătălia pentru reforma agrară din 1944—1945*, III, București, 1960, p. 166.

¹¹ Comunicări statistice din 15 martie 1947, p. 10 (Institutul Central de Statistică).

¹² *Dezvoltarea economică a României 1944—1964*, București, 1964, p. 26—27.

THE LAND REFORM IN SĂLAJ IN MARCH 1945**(Summary)**

On the basis of unpublished documents which are to be found in the Arhivele Statului Sălaj (The State Archives; branch Sălaj district) the author presents some data in connection with the release and the development of the land reform in Sălaj in March 1945. The paper shows the actions led by the Romanian Communist Party to release the land reform after the liberation, in special conditions in which the land reform took place and the remitting of the appropriation acts.

Stressing the part played by the democratic administration set up in the Sălaj district after the liberation, as well as the important contribution of the Romanian Communist Party for the starting of the land reform the author reveals the Communist Party's policy for attracting the peasants, for creating the alliance between the working-class and the peasantry.